

Ljusdals kommun
Handläggare:
Fredrik Wallby
Oskar Embretsen

Fågelinventering- Detaljplan för Sörkämsta 7:27 med flera

Bakgrund

Under granskningstiden för rubricerad detaljplan har det inkommit uppgifter om att mindre hackspett setts i det aktuella området. Den mindre hackspetten är en så kallad stannfågel som i motsats till flyttfåglar stannar i sitt häckningsrevir under hela året och hela sitt vuxna liv. Den mindre hackspetten är i Naturvårdsverkets rödlista kategoriserad som nära hotad. Anledningen till listningen är att antalet individer som häckar minskar (Artdatabanken). Hackspetten föredrar löv- och blandskogar. En anledning till minskningen av antalet häckande par kan vara att aktivt och riktat skogsbruk som inneburit att förekomsten av lövträd, framförallt äldre lövträd minskat i våra svenska skogar. I Sverige behöver mindre hackspett minst 40 ha äldre lövdominerad skog inom ett område på 200 ha för att ha bästa förutsättningar för att häcka (Artdatabanken). När en individ har häckat i ett område lever den kvar där, nästan undantagslöst resten av livet. Den mindre hackspetten häckar i murkna lövträdstammar eller stubbar, vanligen 3-7 meter över marken. Varje år hackar de ur ett nytt bohål, där de sedan kan ruva på sina ägg. Tillgång på gamla och/eller döende lövträd är av den anledningen mycket viktig för dem.

Frågeställning

Är området en viktig livsmiljö för den mindre hackspetten? Finns den mindre hackspetten i området och utgör området häckningslokal? Finns det en stor andel äldre lövskog med döda träd som kan utgöra bohål?

Metod

En form av förenklad revirkartering utfördes. En förenklad revirkartering går i korthet ut på att man i maklig takt promenerar över hela området så att hela ytan hamnar inom 100 m från inventeraren som antecknar samtliga observationer av förekommande fågelarter.

Inventeringen genomfördes vid två tillfällen. Fredagen den 24 maj samt måndagen den 5 augusti mellan kl. 08:15 och 10:15. Temperaturen var mellan 17°-19°, vädret var molnigt och det var ingen vind att tala om. Under tidig morgon är fåglarnas sångaktivitet som störst. Förutsättningarna för att observera fågelsång var med andra ord mycket goda. Få människor vistades i området. Under vårt första besök mötte vi en man som promenerade med två hundar längs Växnan och två stycken män som var i färd med att lägga i en

flotte i Noreån. I övrigt såg vi inga andra människor i området. Vid vårt andra besök såg vi ingen människa i området.

Vi gick igenom området med kikare och lyssnade efter fågelläten och letade efter spår, boplatser och goda livsbetingelser som gamla träd och död ved. Vi gick först igenom hela området och därefter gick vi längs med Växnan och Noreån. Vi spelade även upp den mindre hackspettens läte för att se om detta kunde trigga eventuella individer.

Medverkande: Oskar Embretsen, kommunekolog, utbildad biolog vid Umeå universitet och Fredrik Wallby, planarkitekt och utbildad landskapsarkitekt vid Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala.

Resultat

Ingen mindre hackspett hördes eller observerades vid fältbesöken. Ingen äldre lövskog med stor andel död ved observerades inom framtida bebyggelseområde. Lövskogen inom framtida bebyggelseområde består nästan uteslutande av homogen björkskog, se bild 1. Ett parti med mer varierad blandskog, äldre träd, död ved och vattenansamlingar återfanns i det område som i detaljplanen pekats ut som allmän plats natur centralt i planområdet, se bild 2. Längs med strandlinjen mot växnan och Noreån återfanns mer äldre lövträd och död ved. Andra fågelarter observerades, däribland större hackspett, se tabell 1. Även spår efter den större hackspettens födosök observerades, se bild 3.

Tabell 1. I tabellen redovisas de observationer som noterades under fältbesöken. För respektive art redovisas hur arten observerades och antal. I tabellen redovisas även naturligt habitat och bevarandestatus enligt Naturvårdsverkets senaste rödlistning (2020).

Fågelart	Habitat	Förflyttning	Observation	Antal	Bevarandestatus
Bofink	Barrskog	Flyttfågel	Hört	Flera	Livskraftig
Lövsångare	Skogsmark	Flyttfågel	Hört	Flera	Livskraftig
Gransångare	Barrskog	Flyttfågel	Hört	Flera	Livskraftig
Kungsfågel	Barrskog	Flyttfågel	Hört	Någon enstaka	Livskraftig
Större hackspett	Löv-blandskog	Stannfågel	Hört 4, sett 2	4 st.	Livskraftig
Ringduva	Skogsmar, parker, trädgårdar	Flyttfågel	Hört	Någon enstaka	Livskraftig
Koltrast	Skogsmar, parker, trädgårdar	Flyttfågel	Hört, sett flera	Flera	Livskraftig
Björktrast	Löv- och blandskog, parker och trädgårdar	Flyttfågel	Hört, sett flera	Flera	Nära hotad

Rödvingetrast	Barr- och björkskog	Flyttfågel	Hört	Någon enstaka	Nära hotad
Skata	Öppna landskap nära bebyggelse	Stannfågel	Hört	Någon enstaka	Livskraftig
Kaja	Löv- och blandskog	Flyttfågel	Hört flera	Flera	Livskraftig
Enkelbeckasin	Våtmark	Flyttfågel	Hört 1	1 st.	Livskraftig
Tofsvipa	Våtmark	Flyttfågel	Hört 1	1 st.	Sårbar
Tornseglare	I anslutning till bebyggelse	Flyttfågel	Hört	Någon enstaka	Starkt hotad
Rödhake	Blandskog, buskage	Stannfågel	Såg	1 st.	Livskraftig
Nötväcka	Blandskog, även nära bebyggelse	Stannfågel	Såg	Flera	Livskraftig
Gårdsmyg	Skog med tät undervegetation m.m.	Flyttfågel	Hört, sett flera	Flera	Livskraftig

Nära hotad

Nära hotad är en term som används inom rödlistning av arter. Till denna kategori förs arter som inte uppfyller något av kriterierna för vare sig "akut hotad", "starkt hotad" eller "sårbar", men är nära att uppfylla kriterierna för "sårbar". Nära hotad är det lägsta steget i rödlistan. Av inventerade fågelarter är Björktrast och Rödvingetrast klassade som nära hotade. Anledningen till klassningen är att det skett en stor minskning från den senaste häckfågelinventeringen. Det totala individantalet i Sverige och världen är fortsatt hög.

Sårbar

En art tillhör kategorin "sårbar" om den inte uppfyller något av kriterierna för vare sig "akut hotad" eller "starkt hotad", men löper stor risk att dö ut i vilt tillstånd i ett medellångt tidsperspektiv. Av inventerade fågelarter är Tofsvipa klassad som sårbar. Arten föredrar häckningsplatser i det öppna landskapet på välhävdade till måttligt hävdade strandängar och åkermark. Minskningen av antalet häckande Tofsvipor beror troligtvis på omfattande utdikningar och intensiv spannmålsodling.

Starkt hotad

Starkt hotad är den näst allvarligaste kategorin för vilda populationer efter akut hotad. En art är starkt hotad om den löper mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en nära framtid, medan det ändå finns något kriterium för akut hotad som inte är uppfyllt. Av inventerade fågelarter är Tornseglare klassad som sårbar. Tornseglaren häckar och bygger bo i håligheter och tak på gamla byggnader. Anledningen till minskningen av häckande fåglar är inte känd men den kan vara att tornseglaren får svårt att hitta boplatser som en följd av ändrad takläggningsteknik – eller en ökad giftanvändning i Afrika.

Slutsats

Den mindre hackspetten har enligt uppgift observerats en gång inom området. Då arten kan röra sig över stora områden kan denna observation ha skett då fågeln varit i området på genomresa. Då den mindre hackspetten är en stannfågel som uppehåller sig inom sitt revir hela sitt vuxna liv och över hela året bör våra inventeringar resulterat i en eller flera observationer av individer om området utgjort en viktig häckningslokal. Enligt de inventeringar som utförts bedöms det dock inte finnas förutsättningar för att det aktuella området skall utgöra en viktig livsmiljö och häckningslokal för den mindre hackspetten.

Bild. 1. Denna typ av björkskog dominerar bebyggelseområdet.

Bild. 2. Område med högre andel död ved och vattenansamlingar

Bild. 3. Spår från den större hackspettens födosök.